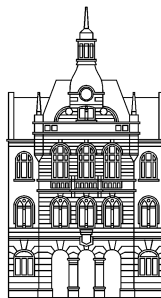

Mestna občina Novo mesto

Župan

Seidlova cesta 1
8000 Novo mesto
tel.: 07 / 39 39 244, faks: 07 / 39 39 269
e-pošta: mestna.obcina@novomesto.si
www.novomesto.si

Številka: 62201-1/2013
Datum: 8. 4. 2014

**OBČINSKI SVET
MESTNE OBČINE NOVO MESTO**

- ZADEVA:** OSNUTEK PROGRAMA ZA OŽIVITEV IN OHRANITEV NARODNEGA DOMA – I. OBRAVNAVA
- Namen:** Sprejem programa
- Pravna podlaga:** Statut Mestne občine Novo mesto (Ur. list RS št. 7/13)
- Poročevalec:** Mateja Jerič, vodja urada za kulturo, zdravstvo in socialo
- Obrazložitev:** v prilogi
- Predlog sklepa:** **Občinski svet Mestne občine Novo mesto v prvi obravnavi sprejme besedilo osnutka Programa za oživitev in ohranitev narodnega doma Novo mesto.**

Po pooblastilu župana št. 032-15/2010

z dne 28.6.2011
mag. Mojca Špec Potočar,
PODŽUPANJA

Priloge:

- Obrazložitev
- Osnutek Programa za oživitev in ohranitev Narodnega doma

Mestna občina Novo mesto

**Občinska uprava
Urad za kulturo,
zdravstvo in socialo**

Seidlova c.1
8000 Novo mesto
tel.: 07 / 39 39 251, faks: 07 / 39 39 208
e-pošta: mestna.obcina@novomesto.si
www.novomesto.si

Številka: 62201-1/2013 (1600)
Datum: 8. 4. 2014

OBČINSKI SVET MESTNE OBČINE NOVO MESTO

ZADEVA: OSNUTEK PROGRAMA ZA OŽIVITEV IN OHRANITEV NARODNEGA DOMA

1. UVOD

Župan Mestne občine Novo mesto je v avgustu 2012 imenoval projektno skupino za pripravo programskih vsebin za oživitev in ohranitev Narodnega doma v Novem mestu v naslednji sestavi:

- Mateja Jerič, vodja projektne skupine,
- Zdenko Picelj, član,
- Jasna Dokl Osolnik, članica,
- Sandra Boršič, članica,
- Igor Merlin, član.

Naloga projektne skupine je, da izdela in oblikuje idejne in programske vsebine, ki bodo podlaga za izdelavo projektne dokumentacije za obnovo Narodnega doma.

2. OBRAZLOŽITEV

Narodni dom je zaščiten kot spomenik lokalnega pomena. Ima velik simbolni pomen za slovenstvo, ki se ga premalo zavedamo in ga prav Novomeščani premalo propagiramo na nacionalnem nivoju. Pomen stavbe Narodnega doma gotovo ni le zgodovinski, še bolj je pomemben danes, ko v samostojni družbeni skupnosti, ponuja mnoge nove pobude za nadaljnji razvoj.

Narodni dom je bil nekoč središče društvenega in družabnega dogajanja v Novem mestu. Različna društva so prirejala predavanja, gledališke predstave, pasijonske igre, pevske in instrumentalne nastope, recitacijske večere, plese, maškarade, veselice, dobrodelne prireditve. Tu je našla prostore tudi javna knjižnica.

Kronološki pregled novejših prizadevanj za obnovo in oživitev Narodnega doma kaže na to, da je bilo veliko poskusov po pripravi programa in določitvi vsebin, da bi Narodni dom v okviru oživitve mestnega jedra dobil svojo vlogo v lokalnem prostoru. Zapiski kažejo, da so prizadevanja potekala vse od leta 1971 pa do leta 2006.

V programu za oživitev in ohranitev Narodnega doma so načrtovane dejavnosti, ki jih v okviru komisije ocenjujemo kot pomembne v simboličnem poudarjanju Novega mesta.

Program za oživitev in ohranitev Narodnega doma je pripravljen za 1. obravnavo na Občinskem svetu. Temu bo sledila javna razprava, ki bo pozvala vse občane MONM, da podajo svoje pobude in predloge k vsebinskemu programu oživljanja Narodnega doma.

3. VPLIV NA PRORAČUN

Sam program nima vpliva na proračun. Vpliv na proračun bodo imeli kasnejši ukrepi v smislu obnove in sanacije.

4. PREDLOG SKLEPA

Občinskemu svetu predlagamo v sprejem naslednji

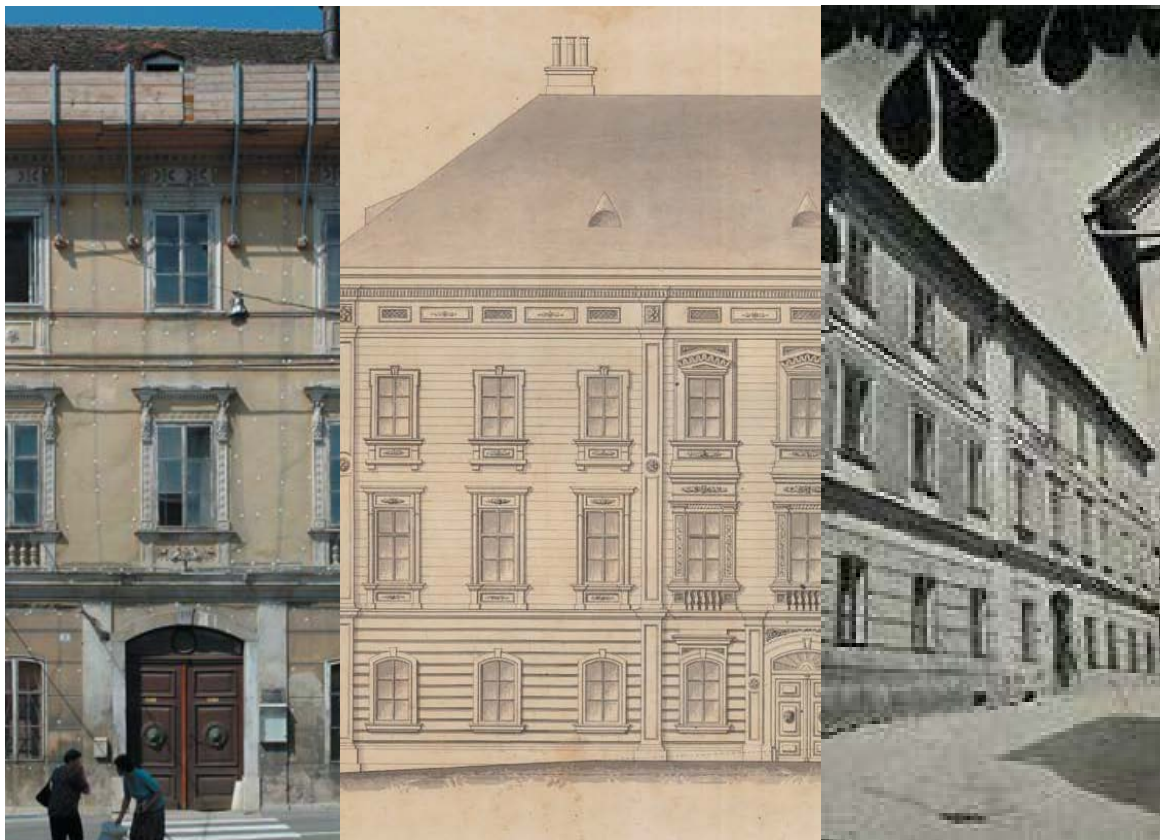
SKLEP:

Občinski svet Mestne občine Novo mesto v prvi obravnavi sprejme besedilo osnutka Programa za oživitev in ohranitev narodnega doma Novo mesto.

Mateja JERIČ,
VODJA URADA

Urška BAN,
v. d. direktorja občinske uprave

Osnutek programa za ohranitev in oživitev Narodnega doma v Novem mestu

Kazalo:

1. Prvi Narodni dom na Slovenskem	5
1.1. Narodni dom skozi zgodovino	5
2. Lokacija Narodnega doma	6
2.1. Vhod v stavbo Narodnega doma	6
3. Kratka predstavitev prostorov v stavbi.....	7
4. Kronološko - zgodovinski pregled novejših prizadevanj za obnovo in oživitev Narodnega doma	8
5. Načrtovane dejavnosti v stavbi Narodnega doma	11
5.2. Večnamenski prireditveni center (pritlečje).....	11
5.2.1. Občasne razstave (pritlečje).....	12
5.3. Stalne razstave	12
5.4. Prostori za umetniške dejavnosti (podstrešje)	14
5.5. Upravljanje Narodnega doma.....	15
6. Še delujoči Narodni domovi v Sloveniji.....	15
6.1. Primera dobre prakse - Narodni dom v Celju in Mariboru	16
7. Priloge II.....	17
Slike:.....	17

1. Prvi Narodni dom na Slovenskem

1.1. Narodni dom skozi zgodovino

Narodni domovi so reprezentančne stavbe slovenskih narodnih društev, ki so jih gradili na Slovenskem po češkem vzoru od leta 1875 dalje. V tem času je avstrijska državna cenzura popuščala, nacionalno gibanje pa je postajalo vse močnejše. Ustanavljali so številna slovenska bralna, pevska, telovadna, igralna ipd. društva, ki so potrebovala prostore za svoje delovanje in javne nastope.

S svojo dejavnostjo so čitalničarji gostovali po takratnih novomeških gostilnah in hotelih. Največ časa so gostovali v hotelu Pri kroni na Glavnem trgu, od koder so se morali leta 1872 zaradi lastnikovega nemškutarskega delovanja preseliti v gostilno Pri zlatem levu ob Ljubljanskih vratih, ki jo je vodila Josipina Skaberne. Zaradi neprimernih prostorov so čitalničarji začeli razmišljati o lastni stavbi. Ideja je padla na plodna tla in 6. januarja 1873 je bil imenovan Odsek za stavbo narodnega doma, ki je hitro začel s pripravami za gradnjo. Čitalnica je zelo hitro kupila tri parcele v samem središču mesta.

Narodna čitalnica je bila ustanovljena ob praznovanju petsto letnice Novega mesta leta 1865 in ni imela lastnih prostorov, zato so se odločili za gradnjo lastnega doma in 8. junija 1873 je bil položen temeljni kamen. Dom so odprli leta 1875 in je bil daleč prvi med slovenskimi narodnimi domovi (Ljubljana 1896, Celje 1897, Maribor 1899 itd). Prav zaradi tega je novomeški dom izrednega simbolnega pomena za vse slovensko narodno gibanje v 2/2 19. stoletja, ko se je slovenski narod sploh oblikoval. Poročevalec Slovenskega naroda našteje celo vrsto znanih in pomembnih mož takratnega slovenskega političnega in kulturno prosvetnega življenja. Med slovesnostjo so v temeljni kamen položili kositrno skrinjico, v kateri je bilo ustanovno pismo in slovenski ter drugi časopisi. V ustanovnem pismu je bil na kratko popisani razvoj narodne ideje na Slovenskem in na Dolenjskem ter zgodovina novomeške čitalnice. Po začetnem zagonu in uspešni gradnji v prvem letu je bila leta 1874 stavba na pol zgrajena in pokrita. Kljub temu, da je začelo primanjkovati denarja pa je 14. novembra 1875 že bila slavnostna otvoritev nove stavbe. Urejeno in porabi predano je bilo le pritličje. Gradnja se je nato počasi nadaljevala. Nov zagon in finančna sredstva za dokončanje je dala leta 1884 ustanovljena Delniška družba Prvi Narodni dom, ki je izdala delnice za zbiranje sredstev za dokončanje Narodnega doma v Novem mestu. Večji adaptaciji doma sta bili izvedeni leta 1908 in 1920. Zaradi finančnih težav so leta 1884 ustanovili delniško družbo Prvi narodni dom. Založili so 200 delnic, ki so jih največ prodajali v Novem mestu, Ljubljani, Zagrebu in Krškem. Vsako leto so določeno število delnic izžrebali in izplačali znesek brez obresti. Delniška družba se je razšla leta 1904 in bila likvidirana leta 1922. Društvo Narodna čitalnica so razpustili 22. septembra 1925. Njeno imetje je pripadlo Sokolskemu društvu Novo mesto, zato se imenuje stavba od tedaj naprej Sokolski dom.

Narodna čitalnica je prostore oddajala v najem dekliški osnovni šoli, Dolenjskemu pevskega društvu, Glasbeni Matici, Dolenjskemu Sokolu, Prosveti, dijakom novomeške gimnazije za plesne vaje, Gasilskemu društvu, Obrtnemu društvu, Podružnici sv. Cirila in Metoda, novomeškimi visokošolcem, Novomeškimi narodnim damam in verjetno še niso vsi zabeleženi v arhivih. Od 31. julija 1915 je bila v delu narodnega doma vojaška bolnišnica.

Narodni dom je postal središče društvenega in družabnega dogajanja v Novem mestu. Različna društva so prirejala predavanja, gledališke predstave, pasijonske igre, pevske in instrumentalne nastope, recitacijske večere, plese, maškarade, veselice, dobrodelne prireditve itd. Tu je našla prostore javna knjižnica.

1.2. Pomen Narodnega doma

Stavba je zaščitenjena kot spomenik lokalnega pomena. Vendar pa ima velik simbolni pomen za slovenstvo, ki se ga premalo zavedamo in ga prav Novomeščani premalo propagiramo na nacionalnem nivoju. V 19. stoletju je živel v Novem mestu nekaj izjemnih posameznikov, ki so se zavedali družbene situacije in uspeli združiti moči, ljudi in denar za doseganje sanj in želja v dobrobit slovenskega naroda. Dejanje prenove, posodobitve in oživitve kulturnega spomenika.

Narodni dom v Novem mestu je prvinsko in obenem zavestno dejanje okolja, ki se zaveda prepada med zasebnim in javnim. Z uresničenjem projekta prenove in oživitve okolje vzpostavi most v času, ki vse preveč individualizira posameznika, ponudi mu roko sodelovanja in globino drugačnega samozavedanja.

Pomen stavbe Narodnega doma gotovo ni le zgodovinski, morda je simbolno še bolj pomemben danes, ko v samostojni družbeni skupnosti, slovenski državi, ponuja mnoge nove pobude za nadaljnji razvoj in s tem tudi obstoj.

2. Lokacija Narodnega doma

Na franciscejskem katastru iz leta 1825, ki je bil v uporabi še vse do konca 19. stoletja je prikazano, da so za gradnjo Narodnega doma odkupili več zemljiščnih parcel in objektov na njih. Gre vsaj za tri parcele in na njih vsaj za štiri stavbe. Izbrali so stičišče dveh ulic, obe sta vodili v smeri Karlovških vrat in po strmi poti navzdol na most preko Krke, ki je vodil iz mesta v Kandijo in naprej v smeri Karlovca in Zagreba.

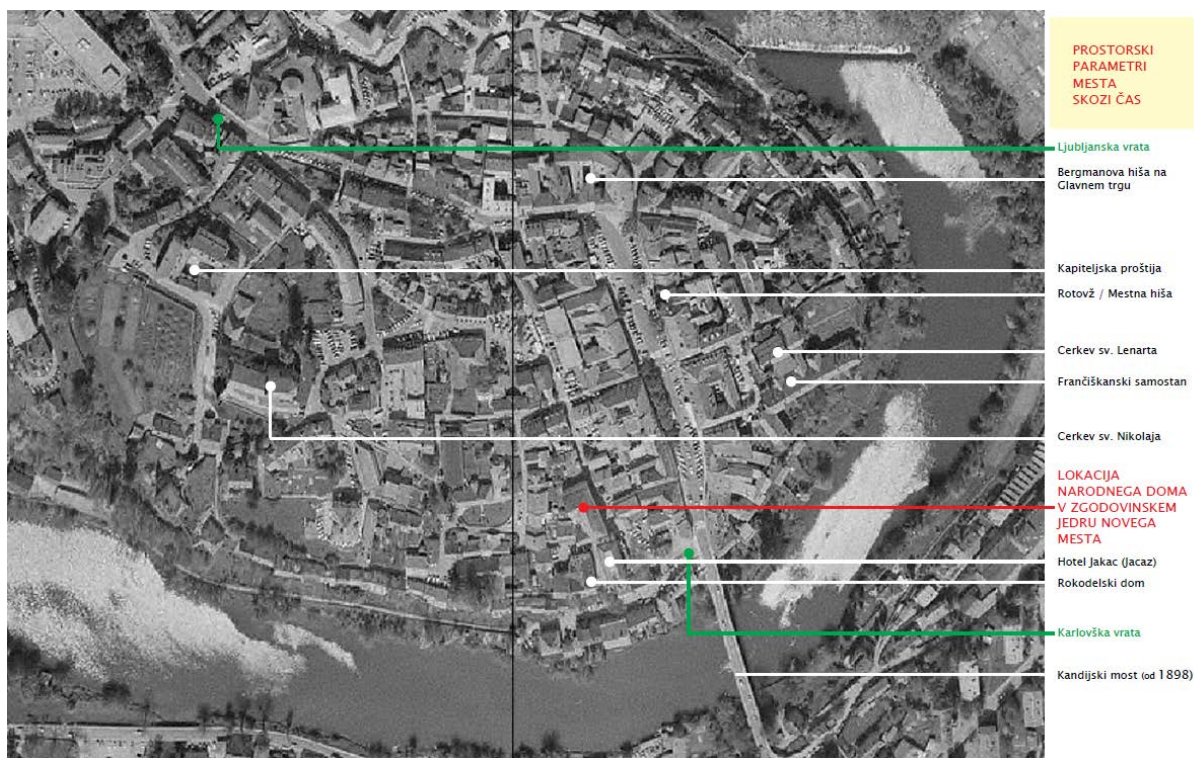
Lokacija se nahaja v neposredni bližini Glavnega trga, kot osrednjega prostora zgodovinskega mestnega jedra.

2.1. Vhod v stavbo Narodnega doma

Protokolarni vstop v Narodni dom se ohrani na lokaciji glavnega portala ob Sokolski ulici. Sekundarni, vsakdanji vhod, se zaradi prometne varnosti uredi s Cvelbarjeve ulice, kjer je manj prometa. Po morebitni kasnejši ukinitvi motornega prometa po Sokolski ulici se glavni vhod ponovno aktivira.

Vhod v društvene prostore v podstrešnem delu se ohrani z dvoriščne strani stavbe, stopnišče pa ima tudi funkcijo evakuacijske poti. Zaradi funkcionalne povezanosti Jakčevega doma in predlagane muzejske zbirke v Narodnem domu se preveri možnost izvedbe mostovža med obema objektoma, kar bi omogočalo za obiskovalce obeh stavb zgolj eno recepcijo, lažjo orientacijo in kontrolo ob upoštevanju posebnega vhoda v pritlični in kletni del Narodnega doma s predlagano drugačno vsebino.

Ker je Narodni dom lociran v neposredni bližini Jakčevega doma in omogoča enostavno komuniciranje z Dolenjskim muzejem in njenimi obiskovalci, predlagamo kot možno varianto povezavo Jakčevega doma in Narodnega doma z mostom nad cesto, s čimer bi rešili varen vhod obiskovalcem obeh stavb in imeli le eno recepcijo za obe hiši in razstave.

3. Kratka predstavitev prostorov v stavbi

*Stavba je arhitekturno dovršena in po svoji eminentnosti spada med lepše objekte samega mestnega jedra. Maloštevilno programsko raznolikost nakazujejo naslednji prostori :

- funkcionalni prostori v kleti:
prvi prostor JV (26 m²), drugi prostor JV (46 m²) ; ∑ (72 m²)
- funkcionalni prostori v pritličju:
južni salon J (okoli 130 m²), soba 1 J (24 m²), soba 2 J(11 m²), pisarna 1 SV (24 m²),
pisarna 2 SV (23 m²), soba 1SV (47 m²) ; ∑ (259 m²)
- funkcionalni prostori v 1.nadstropju:
velika dvorana z odrom in balkonom SV (187 m²), mala dvorana 1 J (63m²), mala dvorana
2 J (33m²), soba 1 JZ (16 m²), soba 2 JZ (9 m²); ∑ (308 m²)
- funkcionalni prostori v 2.nadstropju:
galerija (40 m²), atelje 1 J (32 m²), atelje 2 J (60m²), atelje 3 (17m²), soba (19 m²); ∑ (168 m²)
- funkcionalni prostori podstrešja:
neopredeljen in neoblikovan prostor (do višine 160 cm okoli 400 m²); ∑ (400 m²)

Skupna tlorisna površina uporabnih prostorov = **(1207 m²)**

Ostalih prostorov v katere so vključena stopnišča, hodniki, sanitarije, niše za sanitarije je cca (300 m²).

4. Kronološko - zgodovinski pregled novejših prizadevanj za obnovo in oživitev Narodnega doma

1971 KUD Krka v tovarni zdravil Krka je pripravil program za Narodni dom, v katerem je bila opisana organizacija delovanja z upravnikom, naštete pa so bile tudi dejavnosti, kot bife, dvorana, razstavišče ipd. Za Narodni dom naj bi po dogovorih med podjetji in Kulturno skupnostjo poskrbel Dolenjski projektivni biro, ki je imel prostore v domu, pozneje pa Cestno podjetje Novo mesto, ki je prevzelo Dolenjski projektivni biro.

1987 Iz Narodnega doma se je jeseni izselil Dolenjski projektivni biro, prostore pa so namenili območni enoti Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Novo mesto.

1988 ZVNKD se je lotil preurejanja in vzdrževalnih del v Narodnem domu. Prostore so zasedli restavratorji, arheologi, arhitekti in vodstvo.

1991 Začel je delovati Mladinski kulturni center, ki si je prizadeval za prostore v Narodnem domu.

1992 Sodelavci Mladinskega kulturnega centra so za seznanjanje javnosti o prizadevanjih za prostore v Narodnem domu v televizijskem programu Vaš kanal pripravili nekaj oddaj, ki so pozneje prerasle v nanizanko »MKC TV«.

1994 M. Moškon je na seji Upravnega odbora 24. marca poročal o nekakšni »okrogli mizi« o možnostih za pridobitev prostorov za Mladinski kulturni center, ki je potekala v veliki dvorani Narodnega doma, strokovnjaki so bili zelo črnogledi zlasti glede temeljev in stropov v I. in II. nadstropju.

1994 Predstavniki Mladinskega kulturnega centra (Jurij Moškon in drugi) so se 14. aprila na zboru v Zavarovalnici Tilia obrnili tudi na Društvo Novo mesto za pomoč v prizadevanjih za prostore v Narodnem domu.

1996 Danilo Breščak je na seji Upravnega odbora Društva Novo mesto predlagal ustanovitev fundacije za obnovo Narodnega doma. Za spodbudo je prinesel kopije delnic in pravil delniške družbe »Prvi narodni dom« v Rudolfovem.

1997 Gradbenika Tone Globokar in Vlado Primažič sta si 5. junija v prisotnosti direktorja ZVNKD v Novem mestu Danila Breščaka ogledala poslopje in napisala poročilo o stanju.

1997 Na pogovornem večeru o Narodnem domu 23. septembra v piceriji Tratnik se je Društvo sklenilo dejavno vključiti v prizadevanja za obnovo poslopja in pozvalo župana MO Francija Koncilijo, naj skliče sestanek predstavnikov občine, Cestnega podjetja kot lastnika Narodnega doma in našega društva. Treba je ustaviti nadaljnje propadanje doma (streha, dimniki) in čimprej ustanoviti Svet za obnovo in oživitev Narodnega doma.

1997 Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine je jeseni izpraznil prostore, ki jih je zasedal v Narodnem domu.

1997 Zaradi dotrajanosti dimnikov in strešne kritine je podjetje Pionir Standard d.d. konec leta zamenjalo nosilne dele ostrešja, zamenjalo razbito in manjkajočo strešno opeko ter porušilo nestabilne dimnike. S tem poslopje ni bilo več nevarno za mimoidoče in zavarovano pred nadaljnjim propadanjem zaradi vremenskih vplivov. Od predvidenih 1,500.000 tolarjev za ta namen je bilo porabljenih 1,300.000 tolarjev.

1998 Župan MO Franci Koncilija je 6. marca izdal sklep o ustanovitvi projektne sveta za obnovo Narodnega doma.

1998 Župan MO Franci Koncilija je na prvem sestanku projektne sveta 19. marca poročal, da so na pobudo Društva Novo mesto zbrali potrebno dokumentacijo za prenos lastništva s Cestnega podjetja na Mestno občino. Svet je sklenil objaviti razpis za oblikovanje predlogov za vsebinsko rešitev Narodnega doma in soseske.

1998 Razpis, za katerega sta pripravila osnutka člana projektne sveta Joža Miklič in Jovo Grobovšek, je bil objavljen v Dolenjskem listu 14. aprila.

1998 Projektne svet se je nekako prelevil v »Komisijo za Narodni dom« (glej zapisnik sestanka!), ki je na sestanku 25. maja razočarana ugotovila, da sta do tega dne prispela samo 2 predloga.

1998 Komisija za Narodni dom je na sestanku 7. septembra ugotovila, da je v podaljšanem roku prispel samo en predlog, ki sta ga pripravila predsednica KUD Klemenčičevi dnevi Pozvali so javne zavode, naj podajo svoj pogled na prihodnost Narodnega doma in njihovo vlogo v tem prostoru. Na poziv komisije so se oglasili:

- Kulturni center Janeza Trdine 21. septembra (Mira Maljuna),
- Dolenjski muzej 24. septembra (Zdenko Picelj).
- Društvo Novo mesto in Predsedstvo ZKD 15. oktobra (Staša Vovk).

2000 Marjan Moškon piše 20. oktobra predsedniku Društva Novo mesto in občinskemu svetniku Tonetu Škerlju, v vednost pa županu MO Novo mesto dr. Tonetu Starcu, naj Društvo čimprej ustanovi Sklad za Narodni dom, kjer bi se zbiral denar vsaj za ozdravitev poslopja.

2000 Upravni odbor Društva Novo mesto je na novembrski seji imenoval iniciativni odbor za ustanovitev Sklada za obnovitev Narodnega doma.

2001 Inicijativni odbor za ustanovitev Sklada za obnovitev Narodnega doma se je do 18. februarja trikrat sestel in pripravil predlog za oblikovanje Sklada.

2001 Pri županu dr. Tonetu Starcu so se sestali Tone Škerlj, Jovo Grobovšek, Slavko Gegič in Marjan Moškon. Strinjali so se z obnovitvijo Narodnega doma in s predlogom, naj bosta ustanovitelja Sklada za obnovo in oživitev doma MO Novo mesto in Društvo Novo mesto. Starc je predlagal objavo Poziva javnosti za zbiranje predlogov in mnenj o namembnosti obnovljenega Narodnega doma.

2001 Poziv javnosti je bil 8. marca objavljen v Dolenjskem listu. Na pripravljen anketni listič za vsa gospodinjstva v občini je prišlo 19 izčrpnih predlogov in 553 izpolnjenih lističev. Več kot dve tretjini glasov je dobil predlog, naj bodo v obnovljenem domu ljubiteljska društva in novomeško gledališče. Četrtnina glasov je bila za mladinsko središče in kavarno z multimedijško čitalnico. Na vprašanje, če so pripravljeni prispevati v Sklad, jih je 82 odstotkov odgovorilo z DA.

2001 Komisija v sestavi Staša Vovk, Sandra Boršič, Slavko Gegič in Marjan Moškon je 29. junija pregledala prispele pisne predloge in obdelavo anketnih lističev ter predlagala Mestni občini in Društvu Novo mesto, naj ustanovita Sklad za obnovo Narodnega doma, saj to želi večina anketirancev in piscev predlogov, ki:

- menijo, da sta obnovitev in oživitev Narodnega doma potrebni;
- predlagajo, naj dobijo streho v obnovljenem domu društva, gledališče, kavarna z multimedijško in spletno čitalnico ter mladinsko središče;
- predlagajo, naj imajo pri umestitvi v obnovljeni dom prednost nepridobitne prostočasne dejavnosti;
- so pripravljeni denarno podpreti obnovo poslopja.

2002 Župan MO je 1. marca predlagal občinskemu svetu ustanovitev Ustanove - Sklada za obnovo in oživitev Narodnega doma.

2002 Župan MO Novo mesto Anton Starc, dr. med., in predsednik Društva Novo mesto Anton Škerlj sta 5. marca slavnostno podpisala pismo o nameri za obnovitev in oživitev Narodnega doma.

2002 Na občini so tekom marca pripravili predlog listine o ustanovitvi Ustanove – Sklada za obnovo in oživitev Narodnega doma, oba podpisnika pa sta imenovala tudi prvo upravo Ustanove: predsednik Anton Starc, člani Jože Derganc, Jovo Grobovšek, Marjan Moškon, Mojca Novak, Anton Škerlj in Martina Vrhovnik.

2002 predsednik Društva Novo mesto Anton Škerlj je 11. septembra v pismu spomnil članice in člane, da smo na občnem zboru 20. februarja soglasno sklenili, da bo za Ustanovo vsak prispeval po 1000 tolarjev – lahko tudi več... Društvo je iz svojega na račun ustanove vplačalo 150.000 tolarjev, Mestna občina pa en milijon tolarjev.

2002 Mestna občina je dala zaščiti pročelje Narodnega doma s kovinsko mrežo.

2002 predsednik Društva in župan Mestne občine sta 2. oktobra pri notarju overila Akt o ustanovitvi Ustanove za obnovo in oživitev Narodnega doma.

2002 Slovenska ministrica za kulturo je 28. oktobra podpisala soglasje k Aktu o ustanovitvi Ustanove za obnovo in oživitev Narodnega doma v Novem mestu.

2002 Mestna občina je oktobra v pritličju Narodnega doma obnovila razstavno dvorano, nekaj manjših prostorov in sanitarije.

2002 Mestna občina, Društvo Novo mesto, Dolenjski muzej in Ustanova za obnovo in oživitev Narodnega doma so 6. novembra pripravili odprtje obnovljenih prostorov v Narodnem domu.

2003 Ob razglasitvi najmeščanke in najmeščana sta uredništvo Novega medija in Območna obrtna zbornica Novo mesto izdala zloženko s predstavitvijo Narodnega doma in pozivom za zbiranje prispevkov za obnovo stavbe.

2003 Upravni odbor Ustanove in delovna komisija za program v Narodnem domu sta se sestala 29. januarja in med drugim sklenila, naj do nadaljnjega upravlja s prostori Dolenjski muzej. Sekretariat občinske uprave pristojen za kulturo naj v treh mesecih pripravi razčlenitev stanja in izhodišč za razvoj v kulturi v občini.

2003 Upravni odbor Ustanove se je sestal 2. junija in sprejel Statut ustanove z nekaj dodatnimi predlogi. J.Grobovšek bo pripravil predlog za pečat Ustanove.

2003 Upravni odbor Ustanove se je sestal 15. oktobra in sprejel dopolnitve Statuta Ustanove. Odbor je obravnaval program dela Ustanove in predloge za namembnost prostorov.

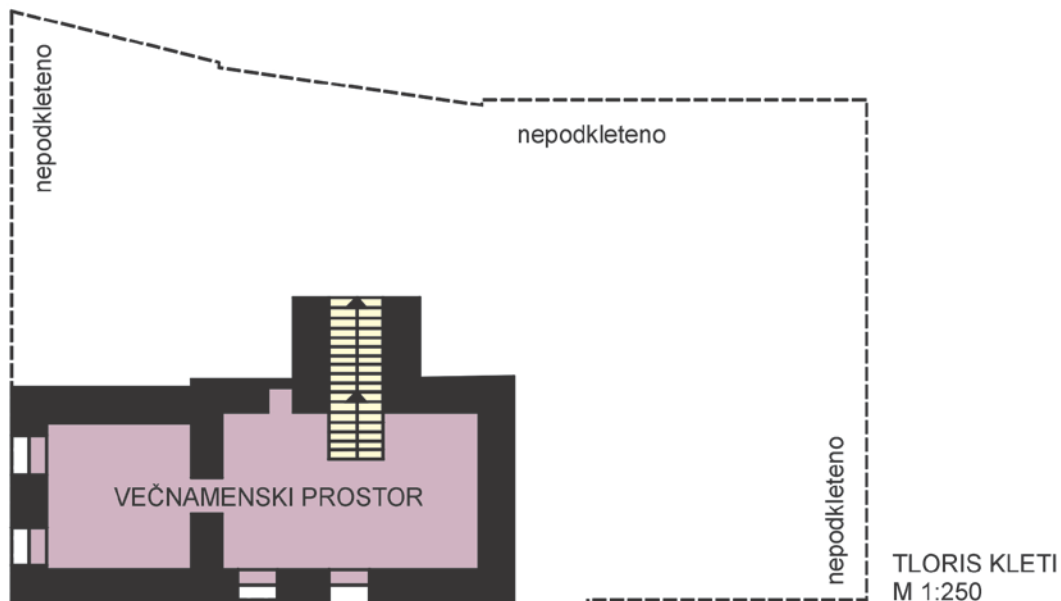
2003 V obnovljenih prostorih so se ob skrbi Dolenjskega muzeja vse leto vrstile različne prireditve, podelitve in razstave.

2004 Mestna občina Novo mesto je pripravila projektno nalogo za izdelavo projektov adaptacije Narodnega doma.

2006 Na podlagi naročila Mestne občine Novo mesto je bil s strani konservatorja narejen konservatorski program za prenovo in arhitekturno intervencijo Narodnega doma.

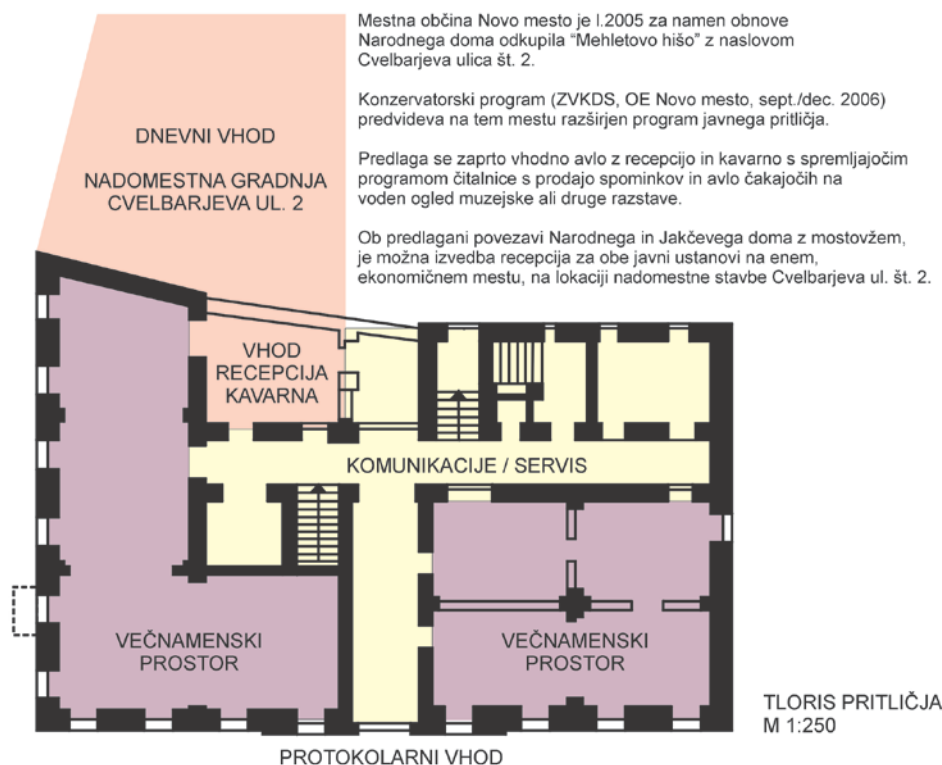
5. Načrtovane dejavnosti v stavbi Narodnega doma

5.1. Multimedijška predstavitev Novega mesta (kletni prostori)

Za predstavitev bi namenili kletne prostore. S spletom kombinacij besedila, slike, grafike, zvoka, animacije in videa, bi se predstavilo Novo mesto v obliki multimedijške razglednice. Z Multimedijo odpiramo nov svet ustvarjalnosti, saj lahko z njeno pomočjo ustvarimo popolnoma nov vpogled v zavedanje prostora in časa. Z Interaktivno ali vzajemno večpredstavnostjo prepuščamo nadzor in krmilo za potovanje skozi labirint slik, zvoka in videoposnetkov v naprej pripravljenem računalniškem programu.

5.2. Večnamenski prireditveni center (pritličje)

- Večnamenski prireditveni center, ki bo povezoval vse generacije v ustrezno ustvarjeni socialni prostor.

- Sprejemnica Narodnega doma, prodajalna kvalitetnih spominkov in umetniških del .
- Informacijska točka za kraj ali celo pokrajino.
- Specialna muzejsko-turistična trgovinica s specifično ponudbo artiklov, ki so značilni za pokrajino. V tujini skušajo na tak način čim dlje zadržati goste v svojem kraju in muzeju, narediti ogled znamenitosti na prijeten in prijazen način.
- Gostinski lokal čitalniškega tipa - v smislu kavarne in ponudbe nekomplikiranih lokalnih kulinarčnih posebnosti.

5.2.1. Občasne razstave (prilifčje)

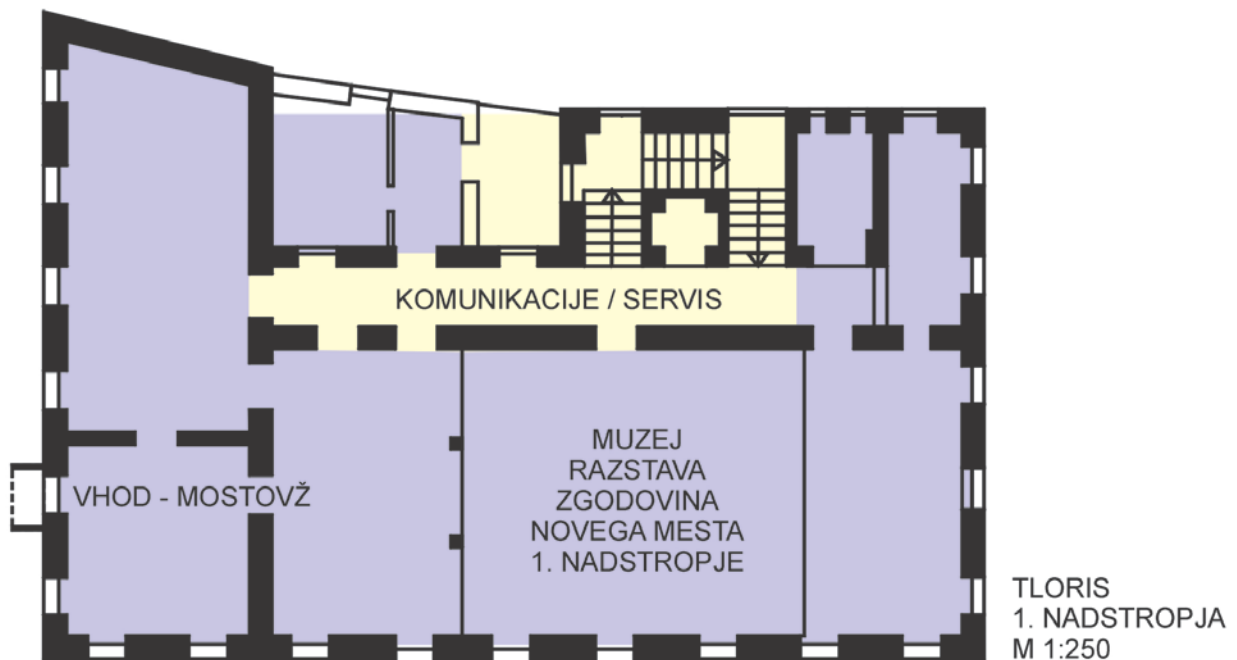
Prostor bi bil namenjen predstavitvi del uveljavljenih in neveljavljenih ustvarjalcev, da se jim s tem omogočijo materialni pogoji za njihov profesionalni in osebnostni razvoj in z predstavitvijo svojih del omogoči vstop v lokalni prostor.

V prostoru bi se odvijale sodobne razstave, kjer bi bila klasična postavitve predmetov in fotografskih ponazoritev dopolnjena s sodobnimi tehničnimi rešitvami in sredstvi, ki bi omogočale spremljanje in doživljanje razstave prilagojeno različnim starostnim skupinam obiskovalcev (podatkovne baze o Novem mestu v računalnikih z možnostjo iskanja podatkov).

Ostale razstave pa bi bile namenjene predstavitvi različnih društev, interesnih skupin, šol,...

5.3. Stalne razstave

- **Prikaz Novega mesta skozi zgodovino - muzejska dejavnost z maketo srednjeveškega mesta (I. in II. nadstropje)**

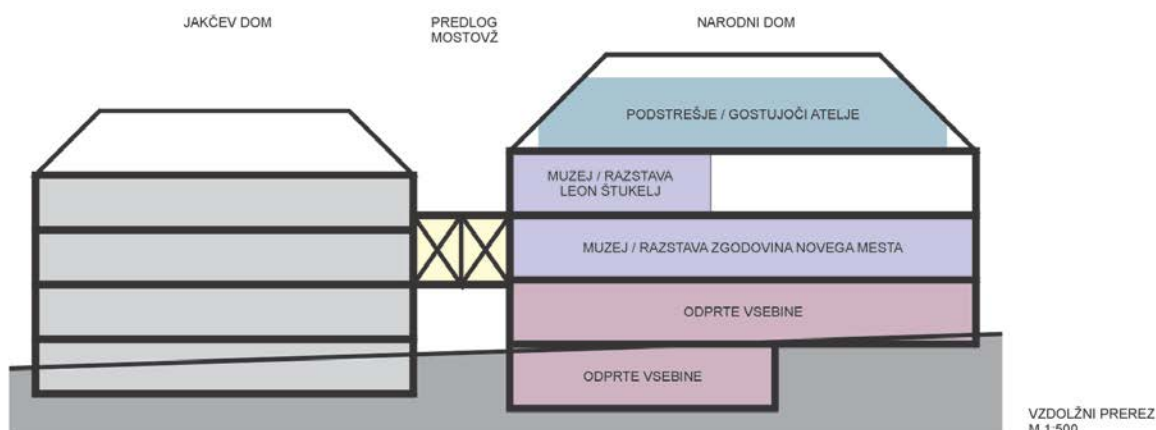

Dolenjski muzej se že vrsto let srečuje s pomanjkanjem razstavnih prostorov za postavitve stalnih razstav. Ključna razstava za samo mesto, Mestno občino Novo mesto in vso Dolenjsko je gotovo stalna razstava o preteklosti Novega mesta. Vsekakor pa je res, da je bilo Novo mesto vse od ustanovitve dalje najbolj pomemben kraj v tej pokrajini,

svoj primat pa je v 20. stoletju le še utrdilo. Že ob ustanovitvi muzeja so se zavedali pomena predstavitve zgodovine mesta, zato so že leta 1953 postavili stalno razstavo, ki je bila v muzeju na ogled do leta 1984, ko so jo zaradi zastarelosti in potrebne obnove zaprli. Trenutno v muzeju ni ustreznih razstavnih prostorov za stalno razstavo.

Stavba je dovolj velika za postavitev predvidene razstave in je v občinski lasti. Tudi zato bi veljalo razmisliti o stalni razstavi zgodovine Novega mesta v prostorih prvega narodnega doma na Slovenskem - tudi v spomin vseh prizadevnih narodno zavednih Novomeščanov. V Novem mestu bi na ta način rešili dve težavi na en mah: obnovili narodni dom, pridobili prostore za stalno razstavo o Novem mestu in se dostojno poklonili našim pogumnim narodno zavednim prednikom.

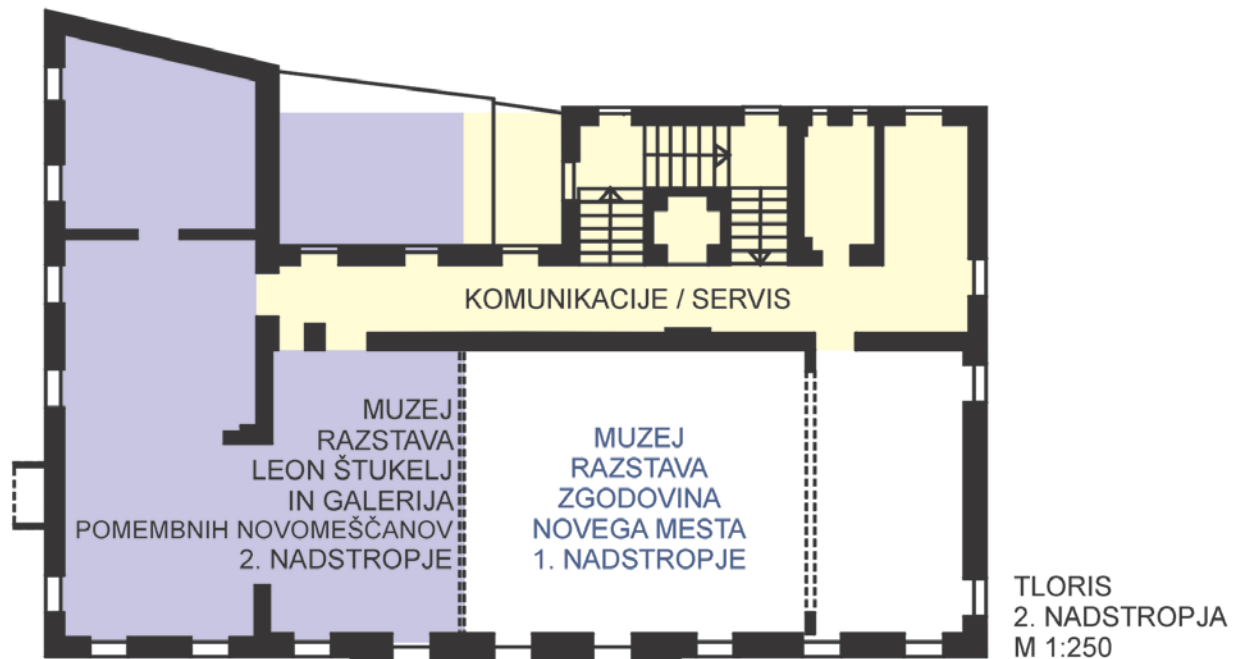
V svetu in v Sloveniji posvečajo zlasti zgodovinska mesta, kar pa Novo mesto brez dvoma je, izjemno pozornost predstavitvi preteklosti in sedanosti svojega mesta s stalnimi razstavami o mestni zgodovini. Mesta se s temi razstavami predstavljajo in ponašajo. V Sloveniji zasledimo še izrazitejši trend od leta 1991 dalje, oziroma od ustanovitve več občin. Razstave o mestni zgodovini imajo v Ljubljani, Škofji Loki, Kopru, Piranu, Novi Gorici, Celju, Mariboru, Ptuju, Murski Soboti, Ormožu, in Metliki. Povsod v teh krajih so muzealci z veliko naklonjenostjo mestnih oblasti uspeli doseči cilj v obojestransko korist. Številni obiskovalci našega muzeja in mesta sprašujejo za mestno razstavo, ker so navajeni od drugod, da dobijo osnovno informacijo o mestu ravno na razstavah. Tudi zato se nam zdi, da je skrajni čas, da se tudi Novo mesto predstavi na samostojni stalni razstavi, ki jo je možno z izvedbo mostovža povezati z Jakčevim domom.

- **Maketa Novega mesta (I. ali II. nadstropje)**

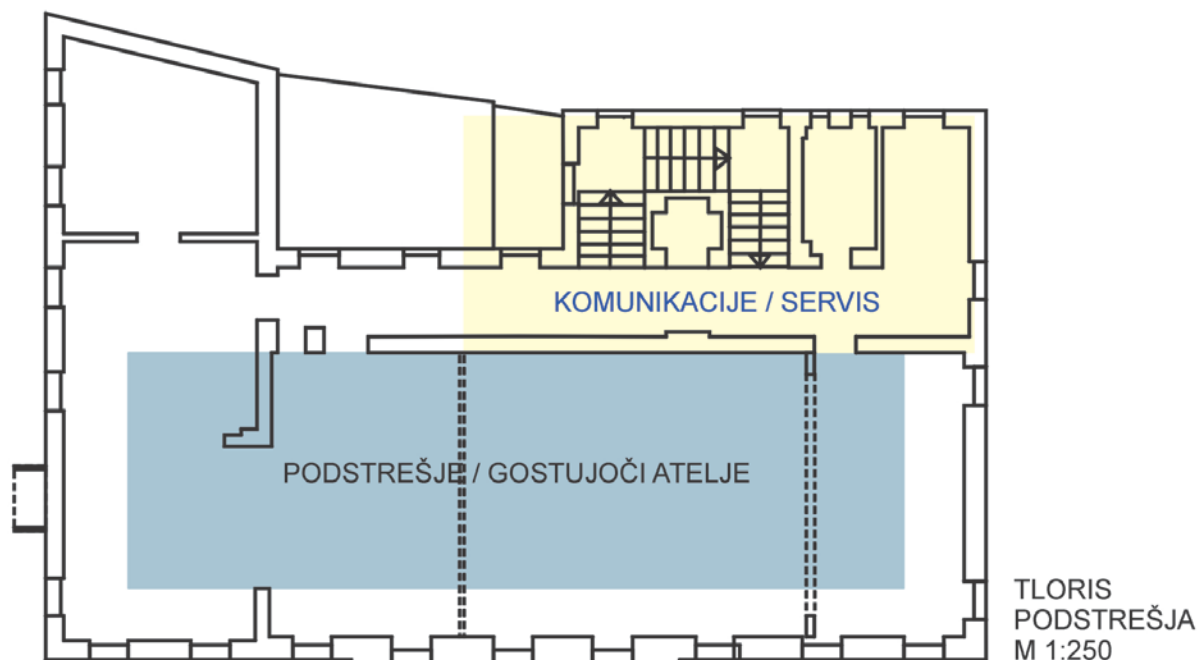
Projekt predstavlja maketo, ki jo sestavljajo stanovanjski kompleksi, poslovne stavbe, nakupovalna središča, parki, hoteli, šole, bolnišnice, sodišča, železniške postaje, stadion itd., Vsebinski del temelji na nestalnosti, na hitro spreminjajočem se odnosu človeka do arhitekture, narave in sočloveka.

- **Galerija pomembnih Novomeščanov za razvoj mesta (II. nadstropje)**

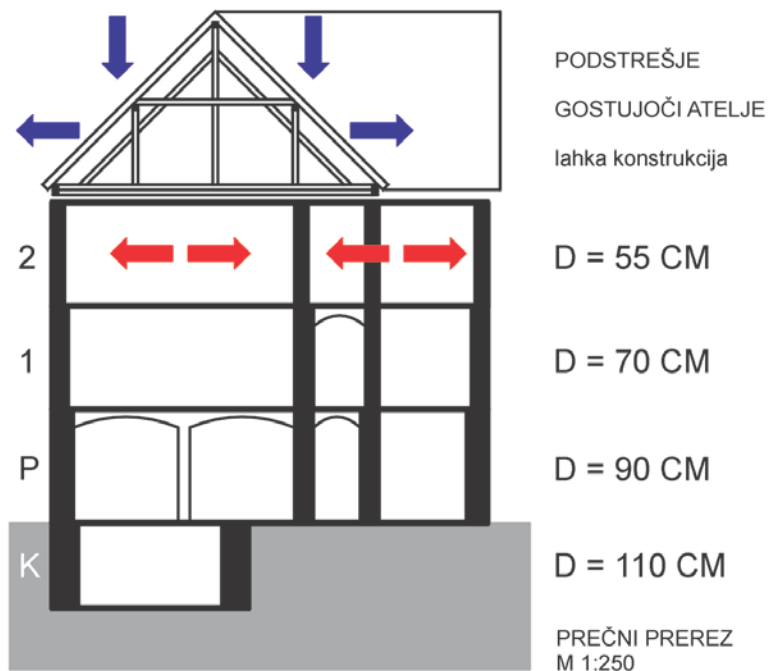
Postavitev stalne razstave Leona Štuklja in zaslužnih Novomeščanov, ki so s svojim delom prispevali k razvoju in prepoznavnosti Novega mesta in okolice.

5.4. Prostori za umetniške dejavnosti (podstrešje)

Podstrešje predstavlja neizkoriščen prostor, kjer bi uredili:

- Razstavni in ustvarjalni prostor, namenjen umetniškim ateljejem in vzpodbujanju ustvarjalnosti nadarjenih ustvarjalcev.

V izogib dragi konstrukcijski obnovi podstrešja oziroma celotnega narodnega doma, predlagamo izvedbo lahkih obodnih sten, tlakov in stropov ateljeja na obstoječo leseno samonosilno strešno konstrukcijo.

5.5. Upravljanje Narodnega doma

Mestna občina Novo mesto bo skrbela, da bodo prostori Narodnega doma urejeni in dostopni čim večjemu številu občanov, društev, različnih institucij in organizacij. Mestna občina Novo mesto si bo tudi prizadevala, da bo Narodni dom zaživel kot središče kulturnega dogajanja.

Upravitelja Narodnega doma v tem trenutku še ni možno izbrati, vsekakor pa bo pri upravljanju imel prednost tisti, ki bo s svojo prisotnostjo in dejavnostjo dal največji doprinos v prepoznavnosti obnovljenega doma. Upravljanje narodnega doma in uporaba le tega se določi s splošnimi pogoji uporabe prostorov in dvoran, ki določajo pravila urejanja pravnega razmerja med lastnikom stavbe ter posameznim najemnikom prostorov in opreme (odgovornost in obveznost najemnika, vloga in postopek za odločanje, storitve,...). S Pravilnikom o najemu prostorov in opreme pa se podrobneje določijo postopki in merila najema ter najemnina in pogoje za oddajanje prostorov.

6. Še delujoči Narodni domovi v Sloveniji

- Narodni dom v Ljubljani (v okviru Športnega društva) - Bleiweisova 25, 1000 Ljubljana,
- Narodni dom v Celju - Trg celjskih knezov 9, 3000 Celje,
- Narodni dom v Mariboru - Ulica kneza Koclja 9, 2000 Maribor,
- Narodni dom v Mežica - Trg 4. aprila 4, 2392 Mežica,
- Narodni dom v Logatcu - Tržaška 44, 1370 Logatec
- Slovenski Narodni dom v Trstu - Via Petronio 4, Trieste, Italija,

6.1. Primera dobre prakse - Narodni dom v Celju in Mariboru

Kot primer dobre prakse izpostavljamo Narodni dom v Celju in Mariboru:

Celje

Narodni dom ima značaj kulturnega doma, v katerem se odvijajo številne prireditve, koncerti, poslovna in strokovna srečanja, okrogle mize ter seje Mestnega sveta Mestne občine Celje in njegovih delovnih teles. Mestna občina Celje skrbi, da so dvorane Narodnega doma urejene in dostopne čim večjemu številu občanov, društev, različnih institucij in organizacij ter si želi, da bi Narodni dom tudi v prihodnje živel kot središče kulturnega dogajanja v Mestni občini Celje.

Maribor

V Narodnem domu v Mariboru prirejajo simfonične in komorne koncerte klasične glasbe ter koncerte za mladino, producirajo in organizirajo predstave komedije ter otroške gledališke predstave, vabijo h kulturi pod krošnjami v mestnem parku, s Festivalom Lent odkrivajo nova kulturna prizorišča po vsem mestu. Danes deluje v Narodnem domu Maribor Kulturni dnevnik, gledališče za otroke Kekec, Komedija, Mali oder, Cikel Jazz, Koncertna poslovalnica, Festival Lent ...

Viri:

Konservatorski program za prenavo in arhitekturno intervencijo- nosilec (univ.dipl.ing.arh.Jovo Grobovšek)

7. Priloge II.

Slike:

Slika 1.

Slika 2.
Klet 2

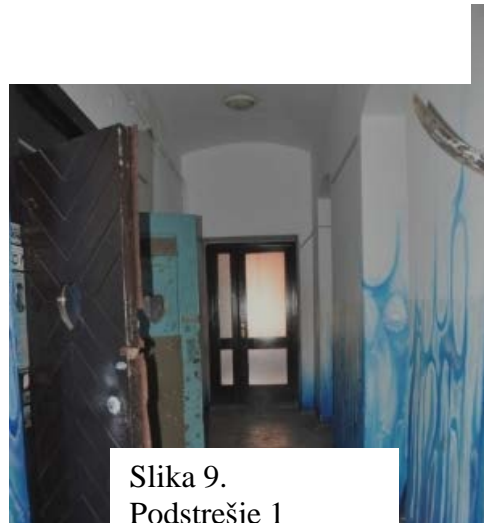
Slika 5.
Hodnik pritličje 2

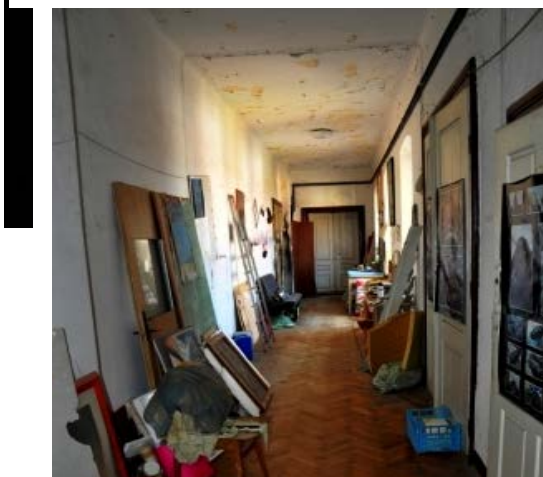
Slika 6.
Hodnik pritličje 3

Slika 8.
Hodnik 2. nadstropje

Slika 9.
Podstrešje 1

Slika 10.
Podstrešje 2

Slika 12.
WC pritličje 1.

Slika 11.
Stopnišče med pritličjem in 1.
nadstronjem

Slika 25.
Vrt

